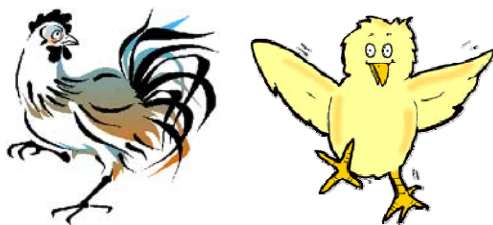

Chuyện Gà Quanh Nhà Ngoại

Trong mười hai con giáp, con gà đứng hạng thứ mười, có nghĩa là không cao lắm nhưng được liệt vào danh sách mười hai con vật tên tuổi thì đâu có tệ. Trên thế gian này, con gà rất quen thuộc với con người, gà đẻ trứng, gà để ăn thịt, gà để đá (gà), và gà để làm giống... Vì vậy nói về gà là một việc rất bình thường, ai cũng biết cả, vậy sao bài viết này lại để ý với việc gà nhỉ? - hẳn nhiên là có cái lẽ của nó, vì năm nay là năm con gà; hơn nữa, con gà vì quá gần gũi với con người nên cũng có nhiều chuyện để nói lắm.

Ngày xưa, ngày xưa, khi Thượng Đế sinh ra muôn loài, trong đó có con gà. Gà lúc này, chỉ là giống gà sống trong rừng núi, tự kiếm ăn và đấu tranh cho sự sống còn của mình, cực lắm! Chung quanh bao là thú dữ, quạ, kền kền... luôn luôn đe dọa mạng sống của giống gà nhưng gà không để gì mà tuyệt giống.

Đến một hôm, có một giống vật thông minh lanh lợi hơn, chợt nghĩ đến việc phải tìm nuôi vài giống vật hiền lành, có ích lợi cho đời sống của mình. Giống vật thông minh lanh lợi ấy không ai khác hơn là con người. Con người đã trải qua một thời gian tìm hiểu, gần gũi với thú vật và chọn một số để đem đời sống của chúng đến gần với con người hơn như: con chó để giữ nhà, con mèo để bắt chuột, con trâu, con bò để kéo cày, con heo để ăn thịt, con dê để lấy sữa... và con vịt, con gà cũng được chọn. Thế là gà nhà ta cũng biến thành một loại gia súc. Việc tuyển chọn, tuy nhiên, vẫn có sự thiếu sót, và một vài chú gà sót lại ở rừng cho đến bây giờ, chúng ta gọi là gà rừng. Gà rừng hay gà nhà gì thì đời sống vẫn có phần giống nhau, hình thái như một, cũng hai chân, hai cánh cả. Thôi hãy để việc đó qua một bên, bây giờ chúng ta thử cùng nhau tìm vài cái có ở con gà mà chúng ta thường thấy: Nuôi gà để đẻ trứng thông thường, không giống như việc nuôi gà để hiện đại như ở các nông trại lớn. Nói đến đây, không biết là mình nên bắt đầu bằng con gà hay cái trứng vì thật là khó để chọn cho sự khởi đầu này! Nhưng chợt nhớ ra, lúc nhỏ ở nhà bà ngoại, hình ảnh con gà mái nhảy ra từ cái ổ rơm và kêu cục tác; ờ, thì thôi, cho tôi tạm bắt đầu từ con gà mái thừa còn ở quê ngoại nhé!

Trong bầy gà vừa lớn, bà ngoại chọn vài con mái tốt tướng và một con gà trống tạm coi là tốt giống để duy trì đàn gà. Khi đến tuổi cập kê, thì anh gà trống “oai hùng” lần mò làm thân với các chị gà mái “diễm kiều” quanh vườn nhà. Rồi một hôm, hai con gà gà mái bắt đầu kêu “cục tác”, bà ngoại lấy hai cái thúng (đạn bằng tre) rồi lót một lớp rơm khô vào đó, làm cái chỗ trứng ở giữa thúng vừa cho thân hình con gà mái nằm vào. Có khi buổi sáng, có khi buổi trưa xế, hai chị gà đều nhảy ra khỏi thúng kêu cục tác, và trong mỗi cái thúng đều có thêm một cái trứng trắng ngà thật xinh. Mười mấy ngày sau, mấy chị gà biếng ra khỏi thúng, bà ngoại biết là chúng không còn đẻ nữa và bắt đầu ấp trứng, chờ ngày nở con. Bà ngoại mới nói: “chỉ cần một con ấp lấy gà con thôi, còn ổ kia thì để lấy trứng”. Thế là bà chỉ để một ổ cho một con gà ấp, còn con kia thì bà đem nhốt tạm vào giỏ ít và bà đem mười mấy cái trứng ra chợ bán. Và cứ thế, việc nuôi gà của bà mấy năm sau sau lớn dần, đàn gà trở nên đông hơn, trứng cũng lấy được nhiều hơn. Đó là chuyện gà đẻ trứng.

Một hôm, ông cậu lớn đi lính ở xa về, bà ngoại liền bắt mấy con gà giò đem ra mần thịt, cắt tiết gà xong, bà đem mấy con gà nhúng vào nồi nước sôi rồi bảo lũ cháu chúng tôi vặt lông. Có bốn con tất cả. Một con, bà chặt ra thành mấy khúc nhỏ, đem ướp gia vị rồi nướng. Mấy bộ lòng thì bà đem xào với bún tàu và nấm mèo. Ba con còn lại bà cho vào nồi cháo. Sau khi gà vừa chín tới, bà vớt ra (nồi cháo đủ ngọt rồi) và

đem xé phay với rau răm chấm muối ớt., Chén cháo gà nóng hổi, thịt gà phay với rau răm muối ớt, lòng gà xào nầm mè với bún tàu xúc bánh tráng nướng; gà nướng cầm tay ngâm nhi với ly rượu đế ngâm chuối khô, thật là tuyệt! Đó là chuyện nuôi gà để ăn thịt.

Một ngày nọ, ông bác tôi đến thăm nhà ngoại, thấy vườn rộng, điều kiện tốt, bèn bàn với cậu út là sao không nuôi gà nòi (gà đá). Vì bác là một tay chơi gà đá quanh năm nên đã thuyết phục cậu út nuôi gà đá một cách dễ dàng. Và bác hứa sẽ mang cho một cặp “gà giống” tốt, với điều kiện là sau này bác xin một con gà con.. Bác còn nói nếu gà đá nuôi kỹ, giống tốt thì bán được nhiều tiền, gấp mấy lần gà thường. Cậu út nghe bùi tai, ngày hôm sau chặt tre về đan mấy cái lồng lớn để chuẩn bị cho việc nuôi gà đá. Vài tuần sau, bác tôi mang đến một cặp gà đá giống, một con trống, một con mái, lông con nào cũng đen mượt. Gà tơ nhưng trông tốt tướng lắm. Bác còn nói là gà lấy giống ở Hòa Đa (Quận Tuy An, tỉnh Phú yên, nơi có giống gà đá khá nổi tiếng trong tỉnh). Bác đi rồi, cậu tôi ôm cặp gà nhốt vào chiếc lồng thật lớn, cho ăn uống đầy đủ, chăm sóc kỹ càng. Vài tháng sau, gà lớn, cậu tôi làm một cái lồng khác, thật lớn, bao cả một khu đất rộng bên cạnh chuồng trâu, chỉ dành cho hai con gà nòi này thôi. Rồi gà đẻ trứng, ấp con, cậu út có một bầy gà nòi nhỏ, thật dễ thương. Chúng lớn dần, bây giờ cậu mới thả cho chúng tha hồ chạy nhảy khắp vườn. Tuy là gà đá, có ngón, có đòn; vì cùng một mẹ, chúng chẳng bao giờ đá nhau cả; các đòn ngón đó chỉ dành cho địch thủ. Sau đó không lâu, bác tôi trở lại, như đã hứa, cậu tôi để bác tùy tiện lựa một con gà trống mà bác thích nhất (sau khi coi giò, coi cẳng). Thấy con gà có cái mông nghiêng về một bên, bác đặt cho nó cái tên là Mông Lái. Con Mông Lái về sau nổi tiếng đá hay, bác kiếm được mớ tiền; nhờ thế mà cậu út tôi có tiếng là nuôi được giống gà nòi thuộc hàng cao thủ. Dân đá gà tìm đến mua gà của cậu út không ít. Sau đó gần một năm, bác tôi trở lại thăm ngoại và cậu út đồng thời bác bế con Mông Lái theo và biểu cho cậu út làm giống, bù lại, cậu tôi biểu bác một chú gà tơ khá tốt. Từ dạo ấy, chú Mông Lái được thả tự do trong khu nuôi gà nòi của cậu út. Mông Lái và vài chú gà giống khác đã giúp cậu tôi “sản xuất” hàng loạt các “võ lâm cao thủ” khác cho các trường gà ở những vùng lân cận. Giống gà của cậu tôi quả là “danh bất hư truyền”, thả ra trường đá là cho địch thủ nếm đòn ngay, nhiều khi chưa qua tới “hồ liễu” (một khoản thời gian đầu để thử cựa, khoảng vài phút, cháy một đoạn nhang, sau đó mới tính ăn thua cho một cuộc đá gà) thì địch thủ đã “rót” rồi (rót: chưa tới hồ liễu mà đã chạy rồi, coi như cuộc đá không tính ăn thua, con gà thua khi chưa tới hồ liễu là gà “rót”). Đó là chuyện nuôi gà để lấy giống, để đá.

Bẵng đi một thời gian, vì đi học xa, tôi không có dịp gần gũi với với những đàn gà nhà ngoại, đến gần hai năm tôi mới trở lại. Đàn gà nhà ngoại đông hơn, gà nòi của cậu út nổi tiếng hơn và tôi thấy vui hơn nhiều lắm, nhất là được ở gần ngoại. Gần hai tháng ở nhà ngoại, tôi tha hồ được ăn thịt gà, trứng gà, nhìn những “cô” gà mái dẫn con đi ăn, nhìn những quả trứng trắng ngà xinh xắn nằm gọn trong những chiếc ổ rom ẩm áp, nhìn những lần cậu út cho gà “xô” (đá thử) với gà của những người làng bên... Tôi thích lắm.

Có một buổi chiều, cùng ngoại đứng trước sân nhìn những chú gà chuẩn bị vào chuồng, bà ngoại chỉ và nói: “đàn gà này được hai tháng, gần lè mẹ, đàn gà kia có con mái tốt, sẽ giữ làm giống, đàn nọ có con cồ tốt sẽ giữ lại, không bán...”; tôi ngậm ngùi nghĩ đến tôi, tôi đã “lè mẹ” từ lâu... Rồi bà tôi nhìn quanh vườn và nói: “con biết không? Nhà này vườn rộng, cây cối um tùm mà chẳng bao giờ có rắn, rết, bò cạp chi cả, có bao nhiêu thì đàn gà của bà bắt ăn hết rồi, hễ có con rắn con, rết bò ra là coi như toi mạng, gà nhào tới mổ ngay giữa mình, lắc mấy cái là rắn con, rết mẹ đứt làm hai. Các thứ độc hại đó đâu sống nổi với đàn gà của bà. Đừng thấy con gà hiền mà chỉ nghĩ đến việc chúng chỉ đẻ trứng, cho thịt; không đâu, đôi khi cũng có ích cho việc trừ rắn rết đấy con ạ”. Bà ngoại có lý thật!

Giờ đây, bà ngoại đã về với tổ tiên, ngày bà ra đi, tôi đã biệt xứ; cậu út không nuôi gà nữa “từ khi ấy”; bác tôi cũng theo ông bà; và đàn gà ở nhà ngoại chỉ còn là dĩ vãng xa xôi, một kỷ niệm trong đời. Bên này, ở phương trời lạ, tôi nhớ quá phương trời cố hương, nơi đã mang hình bóng bà ngoại kính yêu, có bác gà đá, có cậu út gà nòi, và nhớ nhất là câu chuyện của một buổi chiều: Ở vườn nhà ngoại, khó mà tìm ra rắn rết độc hại vì đã có đàn gà dễ thương kia.

(Phước Hậu – Năm Con Gà)